

Virkesupplag
vid allmän och
enskild väg.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Tillstånd krävs alltid	4
Upplagets placering och utformning	5
Vältans placering	8
Vältans utformning	12
Arbetsmiljö och säkerhet	13
Uppgifter för ansökan om tillstånd enligt väglagen	14
Adresser till Trafikverket	15

Inledning

Skogsbruket avverkar varje år närmare 100 miljoner kubikmeter virke. Detta mellanlagras på mer än 200 000 avlägg vid bilväg för senare transport till sågverk, massaindustri, värmeverk och andra förbrukare.

Denna instruktion beskriver hur du ska placera och lägga upp virke vid väg så att det är både trafiksäkert och praktiskt för hanteringen av virket. Den riktar sig dels till dig som ska planera och utforma avlägget, dels till dig som ska lägga upp eller hämta virket. Instruktionen är gemensamt utarbetad av skogsbruket, Skogforsk och Trafikverket, och i samråd med Riksförbundet Enskilda vägar. Den begränsar sig till att behandla upplagets respektive vältans placering och utformning. Den gäller för både allmänna och enskilda vägar.

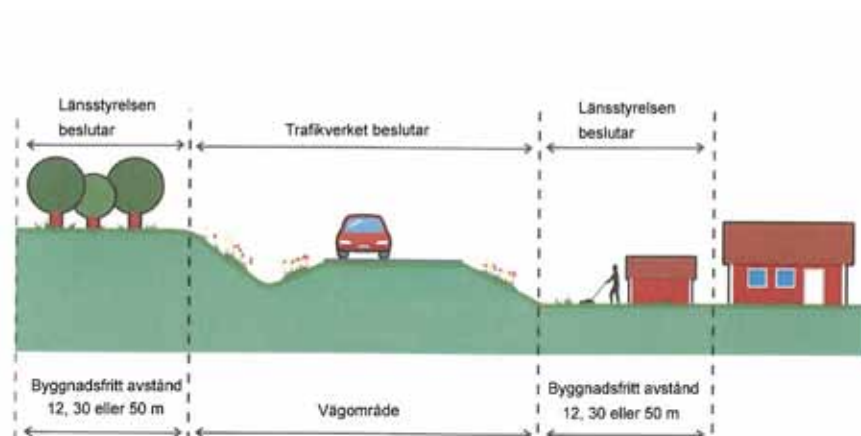
Begreppsförklaringar:

- ***Upplaget*** – platsen vid bilväg där virket mellanlagras före transporten till industrin. Kallas även avlägg.
- ***Välta*** – på ett upplag finns en eller flera vältor med olika virkessortiment, till exempel sågtimmer och massaved. Kallas även trave.
- ***Väghållare*** – den som har ansvar för att vägen hålls i stånd och dessutom är farbar. I normalfallet är det väghållaren som äger vägen.
- ***Allmän väg*** – en väg där staten genom Trafikverket eller en kommun är väghållningsmyndighet enligt väglagen.
- ***Enskild väg*** – alla andra vägar som inte är allmänna. Väghållare för enskilda vägar är fastighetsägare, andra markägare, samfällighetsföreningar eller kommuner.
- ***Vägområde*** – hela det område som har tagits i anspråk för vägen, dvs vägbana, slänter, diken och kantrensor. Till allmän väg hör också rastplats, P-ficka och busshållplats till vägområdet.
- ***Säkerhetszon*** – det område vid sidan av vägen som ska vara fritt från fysiska hinder vilket syftar till att öka trafiksäkerheten.

Tillstånd krävs alltid

Du måste ha tillstånd för att lägga upp virke! Vem du ska kontakta beror på om upplaget placeras inom eller utanför vägområdet, samt om det är allmän eller enskild väg. Vid allmän väg krävs tillstånd enligt väglagen.

Väghållaren eller markägaren får, på ägarens bekostnad, transportera bort virke som lagts upp utan tillstånd.

Allmän väg

- Inom vägområdet – kontakta väghållaren, det vill säga Trafikverkets region. Se sid 14 och 15.
- Utanför vägområdet – kontakta markägaren och länsstyrelsen.
- Generella tillstånd för upplag inom vägområdet som gäller för flera vägar inom ett län kan sökas hos Trafikverkets regioner.

Enskild väg

- Inom vägområdet – kontakta väghållaren.
- Utanför vägområdet – kontakta markägaren.

Upplagets placering och utformning

Placera och utforma virkesupplaget trafiksäkert och så att virket kan hanteras säkert och rationellt!

I första hand bör upplaget placeras så att fordon inte behöver stå på vägen när de lastar virke. Detta kan åstadkommas genom att man använder en mindre väg som ansluter till vägen eller anordnar en sådan väg. Denna utformning ger en ostörd arbetsplats vid lossning och lastning.

Så här kan man utforma ett virkesavlägg så att det går att köra in och ut med en virkesbil på ett säkert sätt.

Om detta inte går att ordna kan upplaget placeras intill vägen. Virkesupplaget ska då ordnas så att risken att trafikanter kan skadas blir så liten som möjligt. Vägstandard och högsta tillåtna hastighet avgör lämplig placering. Avståndet från upplag till korsningar (både med väg och järnväg), backkrön och kurvor ska vara tillräckligt för att trafikanter ska hinna stanna eller väja för eventuellt hinder.

Rekommenderat minsta avstånd från korsningar, backkrön m.m på allmän väg:

Tillåten hastighet

km/tim	50	60	70	80	90	100	110
Avstånd	80 m	100 m	130 m	160 m	190 m	220 m	250 m

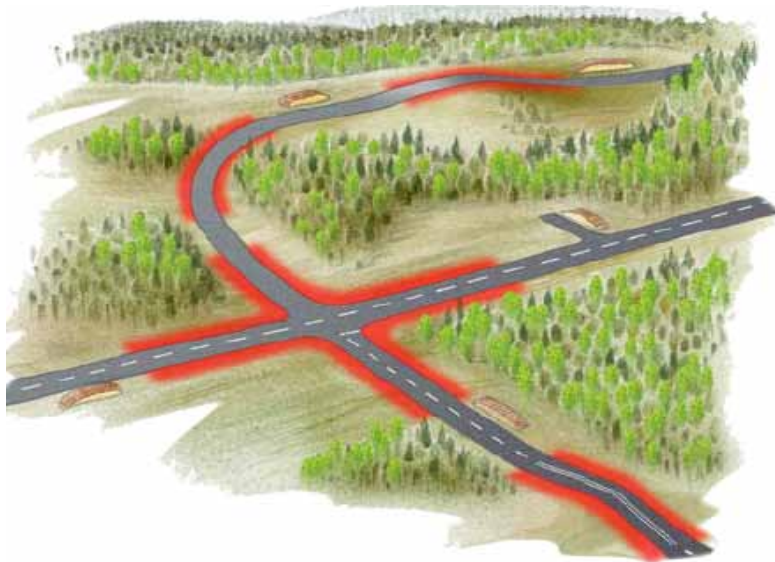
Placera aldrig ett upplag närmare än 30 meter från anslutning, korsning eller plankorsning med järnväg!

Välj dessutom en plats så att fordon som ska lasta inte behöver stanna eller parkera i strid med reglerna i trafikförordningen (1998:1276). Bestämmelserna om stannande och parkering finns i 3 kap 45 – 57 §§. Det är bland annat förbjudet att stanna eller parkera ett fordon så att:

- det uppstår fara eller så att trafiken hindras eller störs i onödan,
- vägmärken eller trafiksignaler skymms.

Upplag får inte anordnas så att:

- vattenavrinningen från vägen försvåras
- snö kan hopas på vägbanan
- snöplogning hindras
- skador uppkommer på vägbanan, diken eller slänter
- det finns risk för att virke rasar in på vägbanan.

Bilden visar var upplag inte bör placeras

Tänk på säkerhetsavståndet vid uppläggning av virke i närheten av ledningar!

Virkesupplag får aldrig ligga så nära en kraftledning att det finns risk för olyckor i samband med lossning eller lastning av virke med kran. Om det är praktiskt möjligt och ekonomiskt rimligt bör virket läggas så långt från närmaste kraftledning att virke eller kran inte kan beröra ledningen vid oförutsedda kranrörelser. Tabellen nedan visar minsta horisontella avståndet mellan virke eller kran och kraftledning.

Typa av kraftledning	Minsta avstånd mellan virke/kran och ledning
Lågspänning	2 m
Högspänning, max 40 kV	4 m
Högspänning, över 40 kV	6 m

Beroende på virkets och kranens arbetsområde, samt spänningen i ledningen kan ett säkerhetsavstånd på 15 – 25 meter vara aktuellt.

Kontakta ledningsägaren om virke ska läggas upp i kraftledningsgata eller i närheten av telefonledningar.

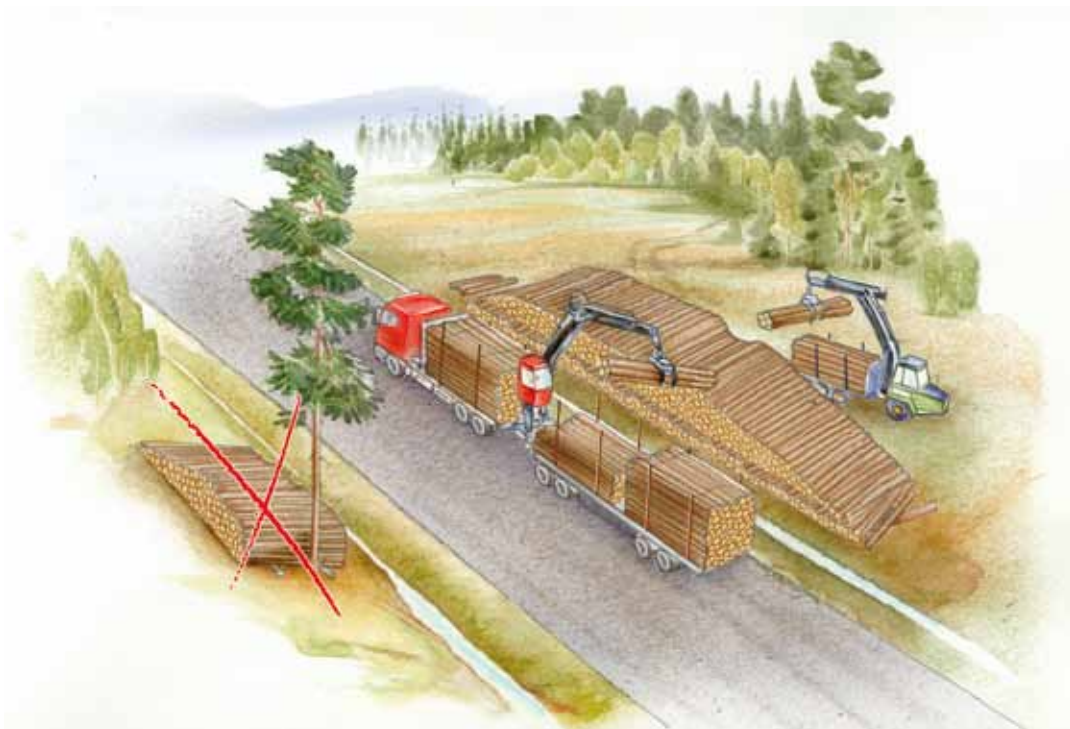

Bild som visar det horisontella avståndet mellan en trave och lodlinjen från en luftledning.

Vältans placering

- Vältan ska placeras så att lastbilen kan stå plant.
- Placera gärna vältan så att det går att lossa virket från skogssidan. Skotning, framför allt under vår och höst, förutsätter att upplagen ställs i ordning så att skotaren kan lossa virke utan att behöva köra upp på vägen. Det sparar vägen och annan trafik kan passera ostört.
- Vältan ska placeras så att det inte finns risk att den rasar. Tänk på att snö och stående träd inte ger tillräcklig stabilitet.

Allmän väg

Virkesavlägg bör placeras utanför vägens säkerhetszon enligt tabellen nedan. Måtten anger minsta avståndet mellan vägkanten och vältan vid olika hastighetsgränser på vägen.

Tillåten hastighet km/tim	50	60	70	80	90	100	110
Säkerhetszon god standard	3 m	5 m	7 m*	8 m*	9 m*	10 m*	11 m*
Säkerhetszon lägre standard	2 m	3 m	3 m	5 m*	7 m*	8 m*	9 m*

*Om det är svårt att uppnå dessa mått, se avsnittet
"Virkesavlägg i skydd av räcken eller andra påkörningsskydd" för alternativ.

Välj om möjligt måtten enligt god standard vid nybyggda vägar och vägar där sidoområdet enligt nollvisionstänkandet av trafiksäkerhetsskäl har rensats. Lägre standard bör enbart väljas om virket ska ligga vid vägen endast under en kortare tid, helst inte längre än två veckor, och om förhållandena i övrigt medger det.

Måtten gäller inte där det finns sammanhängande skog eller motsvarande närmare vägen än enligt måtten i tabellen. Avståndet från vägkanten får då vara samma som avståndet till de andra hindren längs vägen.

Om det finns parkeringsfickor längs en väg kan det vara fördelaktigt att anordna upplaget utanför dessa. Dels kommer det längre från körbanan, dels får man en bättre plats för uppställning vid lastning. Busshållplatser får inte användas för virkesupplag.

Virkesavlägg i skydd av räcken eller andra påkörningsskydd

Om det inte går att placera virket på de avstånd som anges i tabellen ovan kan det ske efter samråd med väghållaren om trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Möjliga åtgärder kan vara tillfällig hastighetssänkning eller skyltning, eller något av följande:

Befintliga sidoräcken

Om det finns sidoräcken längs en väg kan virket läggas utanför räcket. Beroende på typ av räcke krävs ett visst avstånd mellan virket och räcket, men det ska alltid vara minst 1,0 meter.

Tillfälliga räcken

Tillfälliga räcken kan anordnas längs en sträcka där virke måste läggas upp nära vägen.

Påkörningsskydd

Vissa typer av påkörningsskydd, avsedda för vägarbetsplatser, kan användas som skydd för vältor som måste placeras nära vägen. Även snö eller ris kan användas som påkörningsskydd om den arrangeras på lämpligt sätt.

Virkets uppläggning

Virket eller delar av det kan läggas upp så att det kan fungera som ett räcke eller påkörningsskydd. T ex kan traven förskjutas så att de undre 50 – 100 cm av travens höjd ligger 50 – 100 cm närmare vägen än det virke som ligger högre upp i traven. Det undre lagret ska vara jämndraget.

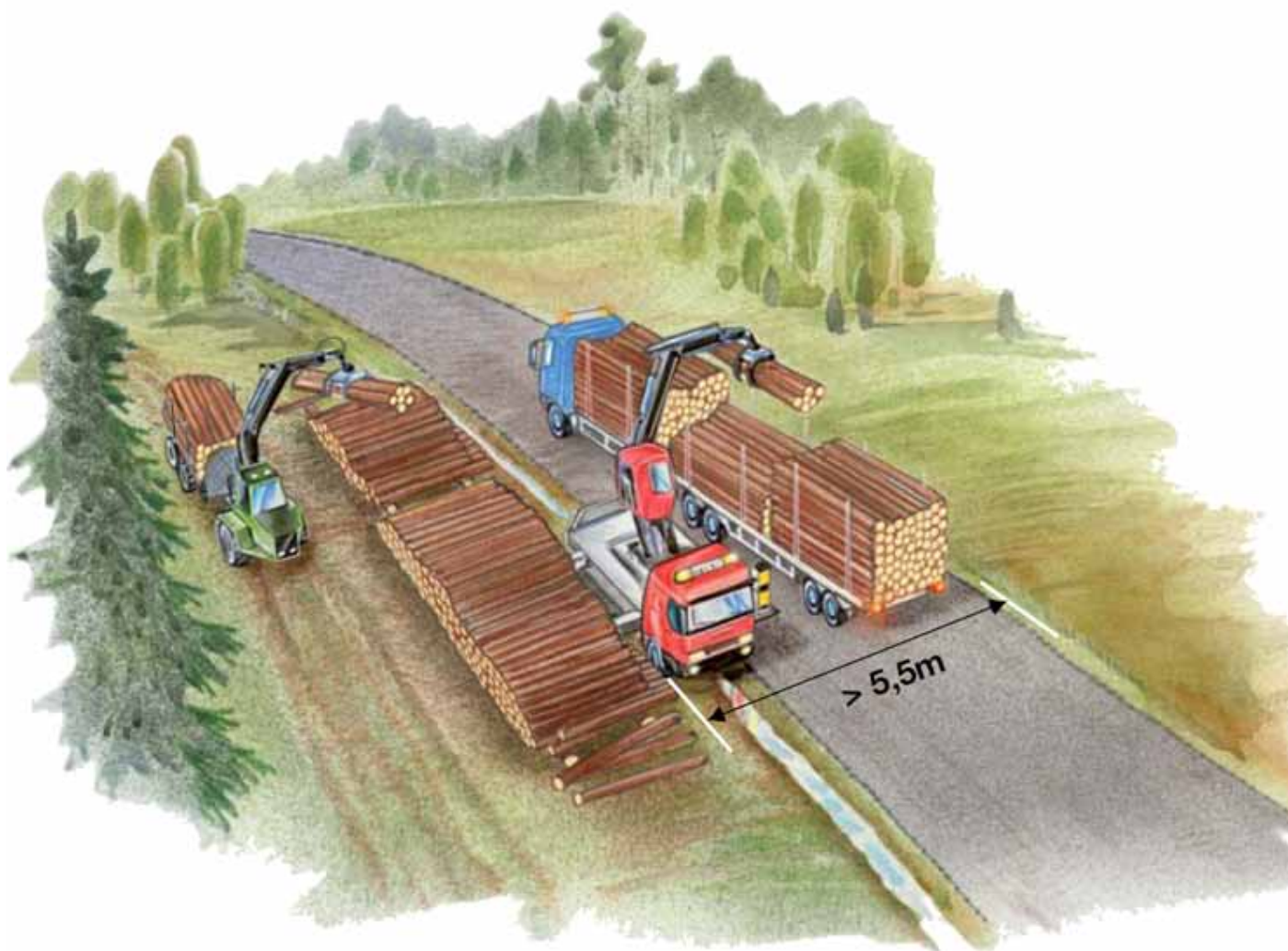
Denna utformning av traven förhindrar att enskilda stockändar tränger in i kupén på en bil som åker av vägen och kör in i vältan.

Enskild väg

Det är väghållaren eller markägaren som, utifrån vägens utformning och användningsområde, bestämmer var vältan ska placeras.

En vältan bör dock ha ett minsta avstånd till vägkanten på 1,5 – 3 meter. Vid grupp-lastning ska avståndet från vältan till bortre vägkanten vara minst 5,5 meter.

Av trafiksäkerhetsskäl rekommenderas, för vägar med större trafikmängder, att de säkerhetszoner som anges för allmän väg "lägre standard" tillämpas.

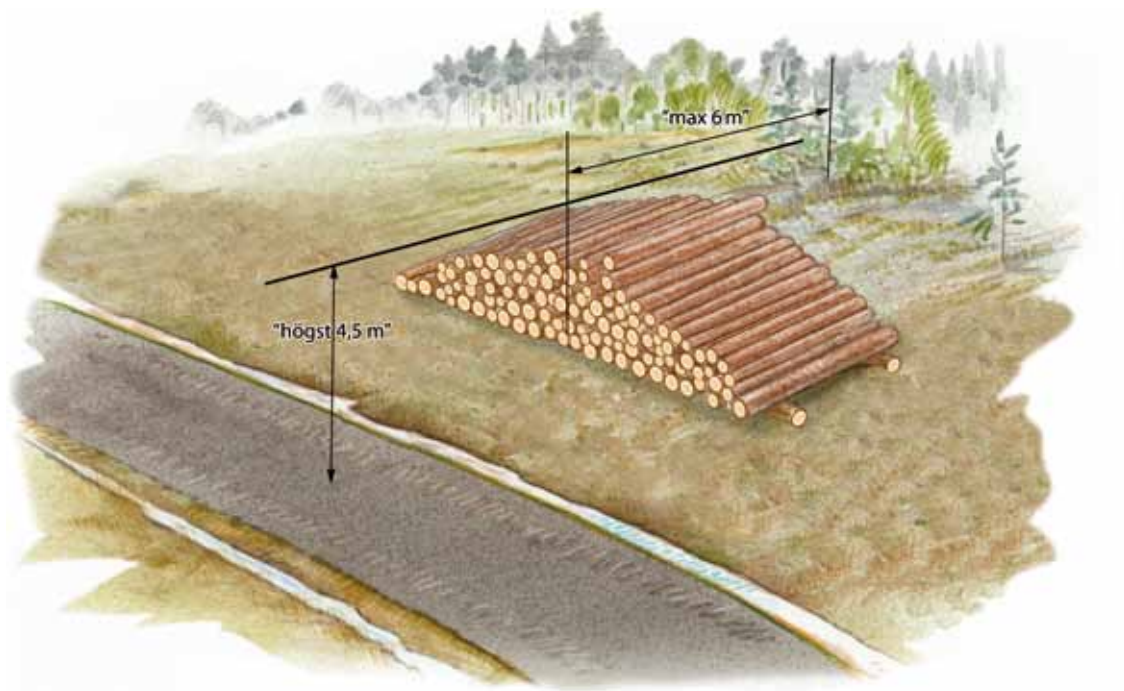

Vältans utformning

- Virket ska läggas upp med stockändarna mot vägen.
- Virket i den nedre delen av vältan ska vara jämndraget mot vägsidan.
- Vältans idealhöjd är 3 – 3,5 meter och den får inte vara högre än 4,5 meter ovan vägbanan.
- Vältans bredd (det vill säga stockarnas längd) bör i normalfallet inte överstiga 6 meter, exkl. eventuellt indrag.
- Lägg vältan på underlägg. Var noga vid lastning så att stenar inte följer med i lasset.
- Koncentrera virket till få högar. Det underlättar lastningsarbetet och minskar risken att föroreningar följer med virkesfordonet.
- Lägg i normalfallet inte stockar kortare än 2,7 meter i vältan. Det finns risk att korta stockar faller av under vidaretransporten.

Spill ska tas bort från vägen

Du är skyldig att ta bort avverkningsrester och liknande som hamnar på vägen när du lossar eller lastar virke. Det räknas till sådant som kan medföra fara eller olägenhet för trafikanterna. Den som har förorsakat att något sådant finns på vägen är skyldig att avlägsna det omedelbart. Dessutom ska upplaget städas när allt virke hämtats.

Arbetsmiljö och säkerhet

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter är arbetsgivare skyldig att genomföra riskbedömningar för att minska riskerna för ohälsa och olycksfall. Om flera arbetsgivare är involverade i arbete på en gemensam plats – vilket är vanligt på platser för virkesupplag – kräver arbetsmiljölagen att dessa arbetsgivare ska samråda om det behövs för att minska riskerna för arbetsolyckor.

Den som ställer upp ett fordon längs vägen för att lossa eller lasta virke är skyldig att se till att andra trafikanter upptäcker fordonet i tid. Detta framgår av reglerna i trafikförordningen.

Föraren kan idag:

- sätta ut varningstriangel
- använda varningslykta (roterande lykta)
- använda varningsblikker (om varningslykta saknas)
- använda en särskild varningsanordning (X6 enligt vägmärkesförordningen) som anger att framkomligheten på en väg är inskränkt på grund av ett tillfälligt hinder eller linkande. Texten på anordningen ska vara "Lastning". I särskilda fall kan anordningen förstärkas med en gul blinkande lykta för att påkalla särskild försiktighet.

Det kan dock förekomma tillfällen då det inte är möjligt att ställa upp fordonet utan att fara eller hinder uppstår. Vid dessa trafikfarliga situationer kan ytterligare åtgärder behövas. Kontakta väghållaren för samråd.

Uppgifter för ansökan om tillstånd enligt väglagen

För att få lägga upp virke intill en allmän väg krävs tillstånd av enligt väglagen (1971:948). Om virket ska ligga inom vägområdet är det Trafikverkets region som beslutar enligt 43 § väglagen (det räcker med en liten del av virket ligger inom vägområdet). Om virket helt och hållet ska ligga utanför vägområdet är det länsstyrelsen som fattar beslut enligt 47 § väglagen. Bestämmelsen i 47 § gäller inom 12 meter från vägområdet, men för vissa större vägar har avståndet ökat till 30 eller 50 meter.

Upplag inom vägområdet

Ansökan om tillstånd ska innehålla sökandes namn, adress, telefon dagtid och kontaktperson, samt fastighetsbeteckning, väg, kommun och län. Det är också bra att ange GPS-koordinater i koordinatsystem SweRef 99 TM om det är möjligt.

Det går att få generella tillstånd som gäller på flera vägar inom ett helt län under ett år. Den möjligheten gäller på vägar med nummer 500 eller högre (det vill säga på vägar som inte är huvudvägar), som har en högsta tillåten hastighet på 80 km/tim och som har en trafikmängd på högst 2000 fordon per dygn i genomsnitt under året. När man fått ett generellt tillstånd räcker det med att göra en anmälan om var virke kommer att läggas upp, en anmälan för varje upplag. Det framgår av de föreskrifter som hör till tillståndet hur det ska gå till. Även för ansökan om generellt tillstånd kan en ansökningsavgift krävas.

Ansökan om generellt tillstånd ska innehålla sökandes namn, adress, telefon dagtid och kontaktperson samt i vilket län tillståndet ska gälla. Om det finns något annat som Trafikverket bör känna till ska det också framgå.

Trafikverkets regioner och adresser

Ansökan kan skickas till någon av Trafikverkets regionala kotor eller via e-post.

Län	Adress
Norrbottnens och Västerbottnens län	Trafikverket Region Nord Box 809 971 25 Luleå
Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Västernorrlands län	Trafikverket Region Mitt Box 417 801 05 Gävle
Stockholms och Gotlands län	Trafikverket Region Stockholm 172 90 Sundbyberg
Södermanlands, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Östergötlands län	Trafikverket Region Öst Box 1140 631 80 Eskilstuna
Hallands, Värmlands och Västra Götalands län	Trafikverket Region Väst 405 33 Göteborg
Blekinge, Jönköpings, Kalmar, Kronobergs och Skåne län	Trafikverket Region Syd Box 543 291 25 Kristianstad

E-postadress

trafikverket@trafikverket.se

E-postadressen gäller för alla regionkontor, ange vilken region ansökan ska till.

Medaktörer

Skogforsk

Uppsala Science Park
751 83 Uppsala
Telefon: 018-18 85 00
E-post: skogforsk@skogforsk.se

Riksförbundet Enskilda Vägar

Riddargatan 35-37
114 57 Stockholm
Telefon: 08-20 27 50
E-post: kansliet@revriks.se

Skogsindustrierna

Storgatan 19
Box 55525
102 04 Stockholm

Trafikverket, 781 89 Borlänge, Besöksadress: Rödavägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 0243-795 90

www.trafikverket.se

Ett samarbete med
